

Lórév

Lórévben az a legérdekesebb, hogy Magyarország egyetlen szerb többségű települése. Jelenleg 310 bejelentett lakosa van, mondja Ljubomir Aleksov polgármester, bár közülük sokan hétközben Pesten vannak, és csak hétvégére utaznak haza. „Néhányan naponta ingáznak.” A polgármester 35 perc alatt jut el a Budapest tábláig. „Onnan legalább egy óra a Kosuth tér”, ha nincs a szokásosnál nagyobb torlódás.

A trianoni döntésig hét-nyolcszáz lélek lakta a falut, utána viszont mintegy négyszázan optánsként elköltöztek a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságba. Lórév azonban ezután is megőrizte identitását és a szerb többséget. „A Duna megvédett, és el is zárt” – mondja Ljubomir Aleksov. A zsákfaluba csak Ráckeve felől vezetett út, nem volt egyszerű eljutni ide. Persze előfordult, hogy magyarok költöztek be, de ők kész helyzetet találtak, és elfogadták. Sokan közülük szintén kétnyelvűek lettek.

A szerbek nem véletlenül és nem a közelmúltban jöttek a mai Magyarországra területére. Nemcsak a vesztes rigómezei csata után vándoroltak be, és nem is csak Szentendrére. A lórévi emlékezet szerint őseik – „nekünk így mesélte a nagyanyánk”, és neki is valószínűleg az ő nagyanyja – Smederevo (magyarul Szendrő) várának el este után, 1440-ben indultak el, Kovin (magyarul Kevevéra) környékéről. A szerbek ekkoriban jelentős számban telepedtek le a Csepel-szigeten: Ráckevét sem véletlenül nevezik Ráckevének, és nem véletlenül épült ott rendkívül érdekes szerb templom. A település szerb neve Srpski Kovin. De a túparti Adonyban is sokan voltak, meg szinte mindenütt a szigeten és a Duna mentén, vagy a Pilisben (ahol a magyar, német, szlovák, szerb többnyelvűség szintén visszaszorulóban van).

A hely dunai átkelőként mindvégig szerepet játszott az itt élt népek életében. A honfoglaló magyarság fejedelmi szálláshelyeként e vidéken őrzött nagy mennyiségű állatállományra utal Lórév (Lóré) neve, hisz a ménesek átszállítása a Duna túlsó partjára a kedvező átkelési viszonyok miatt itt történt. A falu említése először IV. Béla uralkodása idejéből, 1259-ből ismert Portus equorum elnevezéssel. IV. László király 1276-ban Loureu néven keltezte az általa itt kiadott oklevelet. A török előtti időben folyamatosan lakott hely, erre utal az 1332–1337. évi pápai tizedjegyzék. I. Ulászló király a pestis elől Lórév környéki királyi nyaralójába menekült. Valószínűsíthető, hogy az 1440 körül Ráckevére menekült szerbek egy csoportja Lóréven telepedett meg.

A település – lélekszámából adódóan – az egyes feladatok ellátására sok szállal (posta, orvos, gyógyszertár stb.) kapcsolódott Ráckevéhez, a járási székhelyhez. A népesség száma a XX. század első évtizedeiben a következő: 1900-ban 656, 1930-ban 506, 1941-ben 450 fő. Az 1941-es népszámlálás idején a megkérdezettek közül 2 fő végzett felsőfokú iskolát, 5 fő gimnáziumot, 385 személy mondta, hogy ír-olvas általában, és 10,7% volt analfabéta. A népszámlálók összeírtak 309 szerb, 122 magyar, 9 német és 10 egyéb, illetve ismeretlen anyanyelvű lakost. A XX. századi világháború hadi eseményei, amelyek már komolyan sújtották a polgári lakosságot is, a lóréviak számára 1944. november 22-én befejeződtek, mert a közvetlen hadi események már nem érintették a falut.

Buda elfoglalása után a török kialakította a szultáni birtokok rendszerét. A budai szandzsákon belül a kovini nahijéhez tartozó Lóréven 1546–1590 között 30-40 család élt. A XVII. században a török visszaszorítására megkezdett háború után az elhagyott, a XV. századtól a szerbek által lakott portákra a török elől menekülő szerb anyanyelvű lakosok érkeztek. Lórév új telepesei vallásuk gyakorlása érdekében saját erőből templomot építettek, amelyhez felhasználták a középkori templom falmaradványait is. A török elleni harcokhoz a településre jutó fizetendő pénzösszeget a megye 1698 januárjában közölte a lórévi elöljárókkal, míg a nyári hónapokban az átvonuló királyi hadseregnek szükséges szekerek biztosításánál kellett segédkeznie a falu lakóinak.

A Zichy-kápolna

Lórév megmaradását a bolgárok is segítették, amikor a XIX. században huszonhat bolgár férfi benősült a faluba. Nem volt nehéz beolvadniuk, hisz a vallás, a nyelv nagyon hasonló, így elszerbenedésük után csak a családnevük maradt fenn. A temetőben az Ivanov, Nikolov, Jordanov, Hudov családneveket látni a fejfákon. Meg a Simic, Ostoic, Avramovic, Hranislav vezetékneveket is, és magyar hangzásúakat is persze, hiszen magyarok is éltek, élnek a faluban.

A szerb templom

A templom falán húsz név olvasható a kőtáblán. Tizenkilenc lórévi az első világháborúban esett el a hazáért, a huszadik a második világháború áldozata. A családnevekből, mondja alkalmi kalauzunk, már csak három van jelenleg is a faluban (úgy tudja, hogy a Vidak, a Mijatovic és a Maleus), a többi eltűnt. Ha száz évnek ez a mérlege, akkor mennyi esélye van a szigetként létező közösségnek egy ennyire egynyelvű országban? „Ha beszéljük, nem felejthetjük el a nyelvet” – mondta valaki. Ám többen azt mondják, hogy a „fiatalok beszélnek ugyan a nyelvet, de egyre kevesebbet használják”, mintha már nem érdekelné őket.

Azonban ezt – és a falu elkerülhetetlen elöregedését is – cáfolja Dijana Aleksov óvónő példája; nemcsak jól és szívesen beszél szerbül, de vissza is költözött Pest-ről. „Ismerjük egymást, és összetartunk” – mondja nemzedékéről, azokról, akik úgy döntöttek, Lóréven maradnak. Mert

Lóréven élni jó. Nyugalom van, a gyerekek pedig szabadok lehetnek. És úgy tűnik, véleményével nincs egyedül, „hat kismama van a faluban, ez már szenzáció”, mondja a polgármester. Néhány év múlva ők egy ovis csoport lesznek.

(A dőlt betűs részek írója Makai József, az origo.hu szerzője)